

Hoe is het ringen van vogels begonnen?

De Deense onderwijzer Hans Christian Mortensen was de eerste die in 1899 is begonnen met het vangen van vogels om ze vervolgens weer los te laten met een ring. Hij deed dit om meer te weten te komen over het trekgedrag van de vogels.

Het ringen van in het wild levende vogels is in Nederland in 1911 begonnen en is er jarenlang op gericht geweest om inzicht te verkrijgen in de trekpatronen van diverse vogelsoorten. Hoofddoelstelling van het ringwerk was dan ook jarenlang het verkrijgen van antwoorden op vragen als "Waar komen ze vandaan?" en "Waar trekken ze heen?" Er is inmiddels een schat aan informatie hierover bekend geworden. Van de meeste vogelsoorten zijn inmiddels de geografische grenzen van zowel broedgebieden als overwinteringsgebieden bekend. Het blijven voortzetten van het ringwerk kan echter nog steeds nieuwe inzichten opleveren. Nieuwe doelstellingen van het Vogeltrekstation is het verkrijgen van inzicht in de overleving en dispersie van verschillende vogelsoorten. Dit onderzoek vindt plaats door middel van een aantal projecten zoals het boerenzwaluwenproject, het ringen van nestjongen, het CES-project en het RAS-project.

Het CES- en RAS-project waar Rinus Dillerop aan deelneemt, wordt in het kort toegelicht.

Het CES-project

CES staat voor Constant Effort Sites. In een gebied met een vaste opstelling van mistnetten onder zo gelijk mogelijke omstandigheden worden vogels gevangen en geringd in het broedseizoen. Dit project richt zich specifiek op broedvogels en wordt dus uitgevoerd in het broedseizoen en hierna als de jonge vogels zijn uitgevlogen. Door deze werkwijze kan men inzicht krijgen in de reproductie en de overleving van de lokale broedvogelpopulatie; voor de overleving is het ook van belang om de reeds geringde vogels in opeenvolgende onderzoeksjaren terug te vangen of teruggemeld te krijgen door andere vogelringers of derden. Het project kan tevens bijdragen tot het verklaren van veranderingen in vogelpopulaties. In Europa wordt het project naast Nederland ook in o.a. Engeland, Zweden, Noorwegen en Duitsland uitgevoerd. In Nederland zijn er ongeveer 40 onderzoekslocaties. Het project is van start gegaan in 1995.

Het RAS-project

RAS staat voor Retrapping Adults for Survival, het terugvangen van geringde broedvogels om de overlevingskans te kunnen berekenen. Sommige vogelsoorten gaan duidelijk in aantal achteruit en men maakt zich daar zorgen over. Van andere soorten weten we minder goed hoe het er voor staat. Als we pas bemerken dat ze in aantal achteruitgaan als dat in het veld duidelijk zichtbaar is zijn we wellicht te laat om maatregelen te kunnen nemen. Het RAS-project is een belangrijke toevoeging aan de Broedvogel monitoring projecten van SOVON (Vogelonderzoek Nederland). Door terugvangsten van geringde broedvogels uit vorige jaren kan de jaarlijkse overleving van een soort worden berekend. Het project is van start gegaan in het broedseizoen van 1999.

Hoe gaat het ringen van vogels in zijn werk?

De vogels ondervinden geen hinder van het ringen. Vroegere studies hebben dit al reeds bewezen. In Nederland worden jaarlijks rond de 230 duizend vogels geringd. Daarnaast worden er 60 duizend vogels teruggemeld, zowel uit Nederland als uit het buitenland. In Nederland zijn 300 tot 400 ringers actief, zowel op vrijwillige basis of beroepsmatig. Het is tijdrovend werk, men dient over vakkennis te beschikken en in het bezit te zijn van speciale vergunningen en ontheffingen.

De vogels kunnen onder andere met behulp van mistnetten (zijn netten die je tussen 2 palen hangt en bijna niet ziet hangen) en slagnetten worden gevangen. In de trekperiode wordt er in de meeste gevallen gebruik gemaakt van geluid. In het broedseizoen niet, om verstoring te voorkomen. 's Morgens in de ochtend net voordat het licht wordt gaan de ringers hun netten opstellen. Zodra het licht is gaan de vogels zich verplaatsen om voedsel te zoeken, met als gevolg dat een deel van deze vogels in de netten belandt. De vogels worden eruit gehaald. Ze worden voorzien van een gepaste ring; elke vogel krijgt een ringetje rond de poot met een uniek nummer erop. De vogelsoort wordt genoteerd, vervolgens wordt de leeftijd en het geslacht bepaald, de vogel wordt ook gewogen en gemeten. Deze gegevens worden zorgvuldig genoteerd en in de computer verwerkt. Deze gegevens worden dan naar het Vogeltrekstation in Heteren gestuurd waar alle gegevens verzameld worden. Het Vogeltrekstation in Heteren maakt deel uit van het Nederlands Instituut voor Ecologie. Dit instituut valt weer onder de Koninklijke Academie van Wetenschappen. Daarnaast is zowel nationale als internationale samenwerking met andere ringcentrales, SOVON en de Nederlandse Ringvereniging.

Linker op de foto: een opstelling van een mistnet. Middelste foto: zie je vogel in het mistnet hangen. Op de rechter foto: wordt de vogel uit het net gehaald.

Terugmeldingen!

Het gebeurt natuurlijk wel eens dat een ringer een vogel vangt die al een ring om heeft. Dit nummer wordt genoteerd, evenals soort, leeftijd en geslacht. Daarnaast wordt er biometrie van de vogel genomen. Deze gegevens worden ook doorgegeven aan de ringcentrale, die op haar buurt laat weten waar die bepaalde vogel geringd is. Dit noemt men een terugmelding en op deze manier komt men meer te weten over een bepaalde vogelsoort.

Zelf een geringde vogel gevonden?

U vindt een dode vogel met een ring, uw interesse wordt gewekt en u wilt weten waar deze vogel is geringd. Meld dit via www.vogeltrekstation.nl of stuur anders de ring, of de gegevens die op de ring staan met opgave van vogelsoort, vindplaats, vinddatum en doodsoorzaak naar Vogeltrekstation, Postbus 40, 6666 ZG Heteren. Als dank voor de melding krijgt u informatie over de ringplaats en ringdatum.